

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/169378,79-lat-temu-polscy-partyzanci-zlikwidowali-gen-Kurta-Rennera.html>
19.03.2026, 03:00

[Następny](#)

[Powrót](#)

79 lat temu polscy partyzanci zlikwidowali gen. Kurta Rennera

26 sierpnia 1943 roku oddział pod dowództwem Tomasza Wójcika ps. „Tarzan” zorganizował pod Ożarowem zasadzkę, w której zginął gen. Kurt Renner – dowódca 174. Dywizji Piechoty Wehrmachtu – jedyny niemiecki oficer tak wysokiego stopnia zlikwidowany przez polskie podziemie.

26.08.2022

Obchodzimy dziś 79. rocznicę udanego ataku pod Ożarowem, w wyniku którego zginął Generalleutnant Kurt Renner, najwyższy rangą oficer niemiecki zabity przez polskich partyzantów. To również okazja do tego, by przyjrzeć się bliżej sylwetce legendarnego „Ułana z Zawichostu”.

Tomasz Wójcik ps. „Tarzan” był podporucznikiem czasu wojny. Swój konspiracyjny pseudonim przyjął od imienia ulubionego wierzchowca – przed wojną był objeżdżaczem koni w polskiej kadrze olimpijskiej. Od 1936 roku szlifował swoje umiejętności w Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu.

Urodził się w 1908 roku w Zawichoście nieopodal Sandomierza. Przed wojną służył w 2 Pułku Ułanów Grochowskich w Suwałkach, który w czasie wojny obronnej 1939 był częścią Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”. Doszedł wówczas do stopnia wachmistrza. Podczas walk nad Sanem dostał się do niewoli, z której zbiegł 1 listopada 1939 r. Wrócił w rodzinne strony i zaangażował się w działalność partyzancką. Dzięki swojej brawurze i nieprzeciętnym zdolnościom dowódczym szybko zyskał przydomek „Króla Zawichostu”.

Wysoki, górujący wzrostem nad wszystkimi, bardzo szczupły, spokojny, ubrany od stóp do głów w polskie umundurowanie, obwieszony polskimi granatami obronnymi, z nieodłącznym niemieckim pistoletem ma szynowym typu schmeisser w ręku. Przy pasie pistolet, na piersiach lornetka i ryngraf Matki Boskiej Częstochowskiej (...). Dbający o swych podwładnych, koleżeński, wyrozumiały i bezpośredni – tak wspominał go Mieczysław Kazimierski ps. „Orkan”, dowódca oddziału Batalionów Chłopskich.

„Tarzan” nie miał litości dla kolaborantów i bandytów. W latach 1939-1943 r. był dowódcą Placówki ZWZ-AK, a następnie wstąpił do Narodowych Sił Zbrojnych. Wsławił się wieloma akcjami: przecięciem linii telefonicznych, atakami na pociągi wiozące zaopatrzenie na front wschodni, ostrzeleniem niemieckiego posterunku policji w rodzinnym mieście. Dodatkowo często dawał dowód swojego osobliwego poczucia humoru, jak wtedy, gdy na rogatkach miasta ustawił tablicę z napisem: „Niemcom pod karą wstęp wzbroniony. Rząd Republiki Zawichostu”.

26 sierpnia 1943 roku miała miejsce akcja, która przyniosła sławę „Tarzanowi” i jego podkomendnym. Dowodzony przez niego oddział zorganizował zasadzkę na ożarowskiej szosie, w którą wpadły dwa niemieckie auta. W wyniku strzelaniny zginął Generalleutnant Kurt Renner, najwyższy rangą oficer niemiecki zabity przez polskie podziemie. W starciu zginęło też 7 oficerów

i żołnierzy z jego sztabu. Co ciekawe, o powodzeniu akcji zadecydował przypadek: przyczajeni na trasie Ożarów-Ćmielów partyzanci zamierzali odbić aresztowanych przez Gestapo więźniów. Konwój pojechał inną trasą, a w zasadzkę wpadł dowódca 174. Dywizji Piechoty Wehrmachtu.

8 września 1943 r., w wyniku porozumienia por. Jana Piwnika „Ponurego” i rtm. Leonarda Zub-Zdanowicza „Zęba” z NSZ, oddział Tomasza Wójcika wszedł w skład Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”. „Tarzan” stanął na czele konnego oddziału zwiadowczego, podlegającego bezpośrednio Eugeniuszowi Kaszyńskiemu ps. „Nurt”.

7 lipca 1944 roku w Woli Grójeckiej rozegrały się dramatyczne sceny. Podkomendni wachm. Wójcika przygotowywali się do napadu na transport amunicji z fabryki w Skarżysku-Kamiennej, gdy nieoczekiwanie zostali zaatakowani przez 120-osobowy oddział niemiecki. W nierównej walce poległo 37 polskich żołnierzy, uciekło zaledwie czterech. Sam „Tarzan” przebywał wówczas w sąsiedniej wsi. Masakra oddziału odcisnęła na nim swoje piętno - nie przypominał już dziarskiego żołnierza. Swoją służbę w konspiracji zakończył w stopniu podporucznika.

Tomasz Wójcik do końca wojny wymykał się Gestapo, NKWD oraz komunistycznej bezpiece. W przebraniu kolejarza przedostał się na Dolny Śląsk, a stamtąd w październiku 1945 r. udało mu się dotrzeć do amerykańskiej strefy okupacyjnej w Niemczech. Wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie podjął pracę w fabryce gumowych uszczelki. Aktywnie działał w Stowarzyszeniu Weteranów Armii Polskiej, a jego znakiem rozpoznawczym była kotwica Polski Walczącej wpięta w klapę marynarki.

Zginął w tajemniczych okolicznościach: 8 lipca 1951 r. utonął w Jeziorze Saint Clair, a jako oficjalną przyczynę śmierci podano samobójstwo. Przez 70 lat „Ułan z Zawichostu” spoczywał na cmentarzu Mount Olivet w Detroit. 1 lutego 2021 r. urnę z prochami „Tarzana” przewieziono do Polski, a [11 lipca 2021 r. został pochowany na ćmielowskim cmentarzu parafialnym](#) - tam, gdzie spoczywają szczątki 37 jego podkomendnych, którzy zginęli w obławie w Woli Grójeckiej.

Polecamy również:

[*Marek Jedynak, Kapliczka na Wykusie. Wokół powstania Środowiska Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich Armii Krajowej Ponury - Nurt, Kielce - Wąchock - Wykus 2009*](#)

[*Dokumenty do dziejów Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”, wstęp, wybór i opracowanie Marek Jedynak, Wydawnictwo BARBARA i Instytut Pamięci Narodowej, Kielce-Kraków 2014*](#)

[*Marek Jedynak, Niezależni kombatanCI w PRL. Środowisko Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich Armii Krajowej „Ponury” - „Nurt” \(1957-1989\), Wydawnictwo BARBARA i Instytut Pamięci Narodowej, Kielce-Kraków 2014*](#)

[*Dziennik „Staszka”. Zapiski st. strz. z cenz. Stanisława Wolffa, żołnierza Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury” \(15 czerwca - 11 października 1943 r.\), wstęp i opracowanie Marek Jedynak, Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Narodowe w Kielcach, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Kielce-Warszawa 2019*](#)

[*Wojciech Königsberg, Jan Piwnik „Ponury”, Warszawa 2020*](#)

[*Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956, zespół redakcyjny: Sławomir Poleszak \(redaktor naczelny\), Rafał Wnuk, Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka, Lublin - Warszawa 2020, wydanie II poprawione i uzupełnione*](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

II wojna światowa

Rocznica